

Addendum: Aanvullend ecologisch onderzoek *Fikkersdries Fase 1*

februari 2023
rapportnummer: 221604

Colofon

Titel:

Addendum:

Aanvullend ecologisch onderzoek

Fikkersdries Fase 1

In opdracht van:

Vitens N.V

Postbus 1205

8001 BE ZWOLLE

Contactpersoon: Dhr. M. Ruiken

Uitgevoerd door:

Ecochore Natuurtechniek

Ruiterweg 8

7152 DE EIBERGEN

T 0544-350297

M 06-15904121

E info@ecochore.nl

I www.ecochore.nl

Onderzoeksgroepen:

Vleermuizen, buizerd, steenuil, eekhoorn en kleine marterachtigen

Onderzoeksmethodiek:

Auditieve (batdetector Pettersson D240x, D500x, batlogger M en Anabat Walkabout), visuele inspectie, nachtkijker Pulsar, wildcamera's, struikrover®.

Auteur:

Bas Voerman

Collegiale toetsing:

Kees Weiland

Datum:

februari 2023

Status:

definitief

Foto voorzijde:

bunzing, gewone dwergvleermuis, buizerd en de achterzijde van het huidige productiebedrijf.

Correspondentie door Ecochore Natuurtechniek vindt uitsluitend plaats op digitale wijze of op FSC/PEFC gecertificeerd papier.

Ecochore Natuurtechniek is aangesloten bij Samenwerkingsverband Ecologie: www.ecochore.nl

INHOUD

1. AANLEIDING EN DOEL	1
2. INVENTARISATIEOPZET	2
2.1 ONDERZOEKSMETHODIEK	2
2.2 DOEL VAN HET ONDERZOEK	4
2.3 VOLLEDIGHEID INVENTARISATIE	5
2.3 GEPLANEDE WERKZAAMHEDEN	5
3. ONDERZOEKSRESULTATEN	7
3.1 VLEERMUIZEN	7
3.1.1 VOORZOMERONDERZOEK - KRAAMPERIODE	7
3.1.2 NAZOMERONDERZOEK – BALTS-/PAARPERIODE	8
3.1.3 MASSAZWERM	8
3.2 STEENUILEN	9
3.3 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN EN BUIZERD	9
3.3.1 EEKHOORN EN BUIZERD	9
3.3.2 KLEINE MARTERACHTIGEN	10
4. TOETSING SOORTENBESCHERMING–WET NATUURBESCHERMING	12
4.1 ALGEMEEN	12
4.2 EFFECTEN EN TOETSING WET NATUURBESCHERMING	12
4.2.1 VLEERMUIZEN	13
4.2.2 STEENUIL	14
4.2.2 GRONDGEBONEN ZOOGDIEREN EN BUIZERD	14
5. CONCLUSIE	15
GERAADPLEEGDE BRONNEN	16
BIJLAGEN	17
BIJLAGE 1 - VERSPREIDINGSKAART VLEERMUIZEN	18
BIJLAGE 2 - VERSPREIDINGSKAART OVERIGE SOORTEN	19
BIJLAGE 3 - TOELICHTING WET NATUURBESCHERMING – SOORTENBESCHERMING	20

1. AANLEIDING EN DOEL

Op de locatie Fikkersdries in Driel, is Vitens voornemens verschillende ruimtelijke ontwikkelingen uit te voeren. Deze ontwikkelingen betreffen met name de nieuwbouw van het productiebedrijf, een calamiteitenvijver en een toegangsweg naar het nieuw te bouwen productiebedrijf. Hiervoor zal een deel van een bestaande houtopstand worden gerooid. Aansluitend zal het bestaande productiebedrijf worden gesloopt.

Om aan de zorgplicht te kunnen voldoen, die is opgenomen in de Wet Natuurbescherming, is in maart 2022 een quickscan natuuronderzoek op de locatie uitgevoerd voor het in kaart brengen van mogelijke effecten op flora en fauna¹. Middels deze quickscan is een indruk verkregen van de mogelijke waarden van het gebied voor flora en fauna.

Op productielocatie Fikkersdries zal het huidige productiebedrijf worden vervangen voor een nieuw en groter productiebedrijf. Voor de nieuwbouw en nieuwe ontsluiting, is het noodzakelijk om een deel van het huidige populierenbos te rooien. Het bestaande productiebedrijf zal na inwerkingstellen van het nieuwe productiebedrijf worden gesloopt. Daarnaast zullen de bestaande calamiteitenvijvers worden uitgebreid.

Uit de quickscan onderzoeksgegevens bleek dat er met betrekking tot vleermuizen, buizerd, steenuil, eekhoorn en kleine marterachtigen te weinig gedetailleerde gegevens voorhanden waren om een gefundeerde uitspraak te kunnen doen welke gevolgen de geplande ontwikkelingen zullen hebben op betreffende soortgroepen.

Om de functie van het gebied voor deze soorten en groepen in kaart te kunnen brengen, is nader onderzoek uitgevoerd in de periode april-december 2022. Hierbij zijn verspreid over deze periode verschillende inventarisaties uitgevoerd door deskundigen op het gebied van de te inventariseren soorten.

Onderliggend rapport beschrijft de resultaten van het soortgerichte onderzoek. Voor algemene beschrijvingen en afwegingen van overige soortgroepen wordt naar de betreffende quickscanrapportage verwezen.

Tijdens het soortgericht onderzoek in 2022, is als doel gesteld de volgende vragen te kunnen beantwoorden:

- Welke (beschermde) soorten maken gebruik van de locatie;
- Welke functie heeft het gebied voor betreffende soorten;
- Wordt bij uitvoer van de ingreep de Wet Natuurbescherming overtreden.

Deze rapportage beschrijft de bevindingen van het aanvullend ecologisch onderzoek.

¹ Kouters, F. 2022. Quickscan natuuronderzoek Fikkersdries Fase 1. Rapportnummer: 221514-VS2. Ecochore Natuurtechniek.

2. INVENTARISATIEOPZET

Tijdens verschillende bezoeken in 2022 is het plangebied geïnventariseerd op vleermuizen, kleine marterachtigen en vaste rust- en verblijfplaatsen van overige zoogdieren en vogels. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van de (mogelijk) aanwezige soorten (zie Tabel 1). Gezien de grootte van het plangebied en de onderzoeksinspanning, wordt verwacht dat er geen soorten en essentiële functies zijn gemist.

In onderstaande tabel zijn de specificaties van de onderzoeksmomenten weergegeven. Tijdens alle onderzoeksmomenten is gezocht naar aanwijzingen van aanwezigheid van de te onderzoeken beschermde soorten. In de tabel is in de laatste kolom weergegeven welke soortgroep als basis van de betreffende onderzoeksronde diende.

Bezoekdata	Starttijd	Weergesteldheid	Hoofdonderzoek
13-06-2022	dag	bewolking 4/8, droog, windkracht 1 Bft NW, 18 °C	marterachtigen – plaatsen cameravallen
28-09-2022	avond	bewolking 4/8, droog, windkracht 2 Bft ZW, 10°C	marterachtigen – plaatsen extra cameravallen
21-01-2023	dag	bewolking 4/8, droog, windkracht 2 Bft Z, 3 °C	Marterachtigen – verwijderen cameravallen
02-04-2022	avond	bewolking 8/8, droog, windkracht 1 Bft NO, 5 °C	steenuil
18-04-2022	avond	bewolking 4/8, droog, windkracht 1 Bft ZO, 16 °C	steenuil
04-05-2022	avond	bewolking 8/8, droog, windkracht 0 Bft NW, 14 °C	steenuil
13-06-2022	22:00	bewolking 4/8, droog, windkracht 1 Bft NW, 18 °C	vleermuizen – kraam/zomer
29-06-2022	02:45	bewolking 4/8, droog, windkracht 1 Bft ZO, 13 °C	vleermuizen – kraam/zomer
05-07-2022	22.00	bewolking 4/8, droog, windkracht 0 Bft NW, 20 °C	vleermuizen – kraam/zomer
18-08-2022	21:00 – 02:00	bewolking 4/8, droog, windkracht 0-1 Bft W, 24-18°C	vleermuizen – balts en massazwerm
07-09-2022	20:00-01:30	bewolking 8/8, droog, windkracht 1 Bft ZW, 24-15°C	vleermuizen – balts en massazwerm
28-09-2022	22:00	bewolking 4/8, droog, windkracht 2 Bft ZW, 10°C	vleermuizen – balts

Tabel 1: Bezoekdata en weersgesteldheid.

Het veldwerk is uitgevoerd door: R. Papendorp, K. Weiland, F.P Kouters en B. Voerman.

2.1 ONDERZOEKSMETHODIEK

Iedere dier- en plantengroep heeft een eigen methode van inventarisatie om zo een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de betekenis van het gebied voor de betreffende soorten of groepen. Hieronder wordt de onderzoeksmethode van de onderzochte groepen beschreven zoals uitgevoerd in het plangebied dat is weergegeven in figuur 1.

Vleermuizen

Voor het in kaart brengen van vleermuizen is zowel visueel als auditief geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Pettersson D240x, D500x, Batlogger M en Anabat Walkabout) is de echolocatie, die vleermuizen uitzenden, voor ons hoorbaar gemaakt. Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden, is een opname gemaakt. Door middel van de computerprogramma's Batsound, Batexplorer en Kaleidoscoop, is een nadere analyse uitgevoerd. Door de dieren ook zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld. Dit onderzoek is specifiek gericht op het in kaart brengen van verblijfplaatsen, soortsaamenstelling en gebiedsgebruik. De voorzomerbezoeken zijn uitgevoerd voor het in kaart brengen van eventuele kraam- en zomerverblijven. Hiervoor zijn zowel enkele avondbezoeken als een ochtend- en nachtbezoek uitgevoerd. De bezoeken zijn lopend en postend in het gebied uitgevoerd waarbij de avondbezoeken met 2 ecologen gelijktijdig zijn uitgevoerd.

Tijdens de nazomerronden lag de nadruk op het in kaart brengen van balts- en paarlocaties en gericht onderzoek naar winterverblijven.

Het ochtendbezoek is uitgevoerd vanaf enkele uren voor zonsopkomst tot zonsopkomst.

De avondbezoeken in het voorjaar zijn gestart ruim voor zonsondergang tot enkele uren hierna.

De bezoeken in augustus en september zijn in de nachtelijke uren uitgevoerd waarbij twee bezoeken vanaf zonsondergang zijn gestart en minimaal tot middernacht binnen het plangebied is gepost. De gebruikte methoden zijn gebaseerd op het vleermuisprotocol 2021 zoals opgesteld door het Netwerk Groene Bureau, Gegevensautoriteit Natuur en de Zoogdiervereniging.

Steenuil

Voor steenuil is gericht onderzoek uitgevoerd middels visuele en auditieve inventarisaties waarbij gebruik is gemaakt van een verrekijker en geluidsnabootsing.

In het onderzoek is beoordeeld of vaste verblijfplaatsen aanwezig zijn binnen de te ontwikkelen gebiedsdelen en welke consequenties de werkzaamheden hebben op de feitelijke locaties en het duurzaam voortbestaan van de lokale populatie en individuen.

Grondgebonden zoogdieren en buizerd

Voor dit onderzoek lag de nadruk op de kleine marterachtigen (wezel, hermelijn en bunzing) en vaste verblijfplaatsen (nesten) van eekhoorn en buizerd. Voor deze soorten is gericht gezocht naar sporen als prenten, uitwerpselen, geur, latrines, prooi-resten, boomnesten, burchten ed. Aanvullend is gebruik gemaakt van cameravallen en struikrover[®] om de aan- of afwezigheid van kleine marterachtigen in kaart te brengen. De wildcamera's zijn op verschillende plekken aangebracht waarbij het doel was om passerende dieren vast te leggen. Bij de struikrover's[®] is gebruikgemaakt van een lokmiddel (sardientjes in visolie). De opnameapparatuur heeft in eerste instantie vanaf 13 juni 2022 2 maanden onafgebroken in het plangebied gelegen. Tijdens tussentijds vleermuisonderzoek zijn de batterijen en SD kaarten verwisseld. Hierbij bleek dat twee wildcamera's waren verdwenen en alleen één struikrover nog aanwezig was. Hierom zijn eind september aanvullend 2 camera's in het bosgebied geplaatst. Van deze camera's is eveneens 1 camera verdwenen.

2.2 DOEL VAN HET ONDERZOEK

In het onderzoek is beoordeeld of populaties van de onderzochte soorten binnen het onderzoeksgebied aanwezig zijn. Daarbij is gericht gezocht naar de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen binnen de te ontwikkelen gebiedsdelen. Aan de hand van deze bevindingen is bepaald welke consequenties de werkzaamheden hebben of kunnen hebben op de feitelijke verblijfplaatsen en het duurzaam voortbestaan van de lokale populaties en individuen.

Voor vleermuizen en vogels geldt een uitgebreide toetsing indien vaste verblijfplaatsen, rustlocaties en broedlocaties worden aangetast. Deze toetsing wordt gehanteerd bij aanvragen voor ontheffingen of omgevingsvergunningen. Door het uitgevoerde onderzoek kunnen de volgende vragen worden beantwoord.

Beoordelingskader:

 In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantingsplaats en rust- en / of verblijfplaats aangetast door de voorgenomen activiteiten?

 Is er een wettelijk belang?

- Eén van de volgende belangen moet gelden voor vogels:
 - bescherming van flora en fauna (b)
 - veiligheid van het luchtverkeer (c)
 - volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Eén van de volgende belangen moet gelden voor vleermuizen:
 - in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - voor onderzoek en onderwijs, reproductie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
 - om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;

 Is er een andere bevredigende oplossing voor de volgende zaken:

- de locatie
- de inrichting op de locatie
- de wijze van uitvoering van de werkzaamheden.

 Komt de gunstige staat van instandhouding van de landelijke populatie niet in gevaar?

Deze onderzoeksvragen zijn opgesteld door het voormalige ministerie van EL&I en beschreven in de soortenstandaarden van betreffende soorten. Sinds juli 2017 zijn de soortenstandaarden vervangen door kennisdocumenten per diersoort. In deze kennisdocumenten is eveneens de onderzoeks-inspanning geformuleerd om gefundeerde uitspraken te kunnen doen omtrent aanwezigheid en functionaliteit van het gebied voor betreffende soorten. Het uitgevoerde onderzoek is op deze kennisdocumenten, in combinatie met de broedvogelmonitorings-handleiding van SOVON en het vleermuisprotocol 2021, gebaseerd. De huidige kennisdocumenten zijn vrij via internet verkrijgbaar via <https://www.bij12.nl/>.

In tabel 1 zijn de specificaties van de onderzoeksmomenten weergegeven. Tijdens alle onderzoeksmomenten is gezocht naar aanwijzingen van alle te onderzoeken beschermde soorten. In tabel 1 is in de laatste kolom weergegeven welke soortgroep als basis van de betreffende onderzoeksrunde diende.

2.3 VOLLEDIGHEID INVENTARISATIE

Het onderzoek is volgens de genoemde protocollen uitgevoerd. Een inventarisatie blijft echter uiteraard een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet zijn waargenomen, terwijl dat ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Wet Natuurbescherming vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (Zorgplicht, zie kader bijlage 2) van de Wet Natuurbescherming. Wat betreft het (voor)onderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Wel moet hierbij worden opgemerkt dat de houdbaarheid van verspreidingsgegevens aan een maximale periode zijn gebonden. Voor de verspreidingsgegevens van licht beschermde soorten, of het juist ontbreken hiervan, wordt veelal een bruikbaarheidsperiode van circa 5-6 jaar gehanteerd, zoals de meeste gegevens in het quickscanrapport. Voor strikt/Europees beschermde soorten als vleermuizen en vogels geldt een bruikbaarheidsperiode van circa 2-3 jaar. Na deze periode zijn de gegevens verouderd en dient beoordeeld te worden of de gegevens voldoende up-to-date zijn om te gebruiken bij ruimtelijke ingrepen. Voor dit alles geldt wel dat de planlocatie niet drastisch verandert waardoor nieuwe leefsituaties kunnen zijn ontstaan. Deze afweging dient door een ter zake kundig ecooloog of het bevoegd gezag te worden beoordeeld.

2.3 GEPLANDE WERKZAAMHEDEN

Voor Fikkersdries Fase I zijn diverse ruimtelijke ontwikkelingen gepland:

- Kappen populierenbos ten behoeve van nieuwbouwlocatie
- Sloop oude productiebedrijf
- Realiseren extra spoelwatertank
- Aanleg nieuwe vijver

Het huidige productiebedrijf wordt vervangen voor een nieuw productiebedrijf. Hiervoor is het noodzakelijk om een deel van het huidige populierenbos te rooien. Het bestaande productiebedrijf zal na inwerkingstellen van het nieuwe productiebedrijf worden gesloopt. Daarnaast zullen de bestaande calamiteitenvijvers worden uitgebreid. Zie figuur 1.

De werkzaamheden kunnen worden aangemerkt als Ruimtelijke Ingrepen. Op deze definitie is de afweging in het kader van de Wet Natuurbescherming (hoofdstuk 4) gebaseerd.

Figuur 1: Ligging van het plangebied: links de ligging binnen de regio en rechts de ligging in de directe omgeving (binnen groene lijnen ligt de ligging van de omgeving van het plangebied en binnen de rode lijnen het globale plangebied). Bron luchtfoto's: Google Earth

- locatie nieuw te bouwen productiebedrijf
- te kappen bosgedeelte (mogelijk)
- te slopen productiebedrijf

3. ONDERZOEKSRESULTATEN

In dit hoofdstuk worden kort de bevindingen van het onderzoek weergegeven. De verspreidingskaart van de aangetroffen soorten en gebiedsfuncties is opgenomen in bijlage 1. In het volgende hoofdstuk (4) worden de wettelijke consequenties en aanbevelingen beschreven.

3.1 VLEERMUIZEN

Door de ecochore is de omgeving van het plangebied een potentieel geschikt leefgebied voor verschillende vleermuissoorten. Het onderzoek heeft zich specifiek gericht op de functie van het productiebedrijf en het populierenbosje voor vleermuizen. Hierdoor lag de nadruk van het aanvullende onderzoek op verblijfplaatsen van gebouw- en boombewonende soorten. Overige gebouwen op het productiebedrijf en de functies van het terrein zijn niet specifiek onderzocht.

Gedurende het onderzoek zijn 3 soorten vleermuizen aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis (Pipistrellus pipistrellus)
- Laatvlieger (Eptesicus serotinus)
- Rosse vleermuis (Nyctalus noctula)

Hieronder worden per onderzoeksperiode en per soort de resultaten behandeld. In bijlage 1 is een verspreidingskaart weergegeven met daarop de waargenomen vleermuizen en gebiedsfuncties.

3.1.1 Voorzomeronderzoek - kraamperiode

Rondom en binnen de planlocatie zijn tijdens alle onderzoeksmomenten gewone dwergvleermuizen aangetroffen. Met name langs opgaand groen bij omringende groenstroken langs het plangebied en bij bomen rondom het productiebedrijf, wordt gefoerageerd door enkele exemplaren. Het aantal individuen is tijdens alle bezoeken laag. De inschatting is dat per onderzoeksrondte slechts 3-4 individuen binnen en rondom het plangebied aanwezig waren.

Tijdens het onderzoek op 13 juni werd de eerste gewone dwergvleermuis vrij laat na zonsondergang (22:45) waargenomen. Gezien het gedrag en moment van waarnemen betrof het vermoedelijk en uitvliegend individu, al kon dat niet worden bevestigd.

Tijdens de ochtendronde is rond zonsopkomst bij het productiebedrijf een aantikkend en inkruipeend individu van gewone dwergvleermuis waargenomen. Deze locatie was nabij de vermoedelijke uitvliegopening zoals tijdens het bezoek op 13 juni werd verondersteld. Met behulp van een nachtcamera is de invliegopening (achter de dakrand) van het zomerverblijf vastgesteld - zie figuur 2. Gezien de ecologie van de soort bevindt het verblijf zich achter de daktrim tot vermoedelijk in de spouwmuur.

Ook is tijdens deze telling een verblijf in één van de bedrijfswoningen vastgesteld. Het zomerverblijf van gewone dwergvleermuis was toegankelijk via de gevelpan. Deze locatie valt echter buiten het plangebied.

Nabij het populierenbos wordt opmerkelijk weinig gefoerageerd door gewone dwergvleermuizen. Vermoedelijk ligt het plangebied te geïsoleerd in het voornamelijk open agrarische gebied.

Tijdens het voorzomeronderzoek is éénmaal een laatvlieger waargenomen. Dit op op-route zijnde individu had geen binding met het productiebedrijf en de directe omgeving. De herkomst van het dier is niet nader herleid.

Tijdens het bezoek op 5 juli is rond 23:10 uur een overvliegende rosse vleermuis vastgesteld. Dit individu had geen binding met het plangebied.

Overige vleermuissoorten zijn tijdens het voorzomeronderzoek niet aangetroffen.

3.1.2 NAZOMERONDERZOEK – BALTS-/PAARPERIODE

Tijdens het najaarsonderzoek zijn wederom enkele individuen van gewone dwergvleermuis aangetroffen. Tijdens dit onderzoek is specifiek gezocht naar baltsende dieren.

Doordat gewone dwergvleermuizen baltsvluchten uitvoeren en daardoor in een vrij ruim gebied kunnen worden aangetroffen, is het exact bepalen van de paarlocatie van gewone dwergvleermuizen in het veld in veel gevallen niet mogelijk. Hierom is met behulp van nachtcamera's de baltsvlucht zo goed mogelijk in kaart gebracht. Hierbij is met name gelet op gedrag dat de locatie van een paarverblijf kon bevestigen zoals vluchten dicht langs geschikte gevels, aantikkende en lokkende mannetjes en inkruipende of stationaire dieren. Aan de hand van deze waarnemingen is de locatie van de paarverblijven zo goed mogelijk ingeschat.

Tijdens de nazomerbezoeken is binnen het plangebied geen specifieke balts vastgesteld. Hoewel enkele sociale geluiden zijn waargenomen, is hierbij geen baltsend mannetje in relatie tot het productiebedrijf vastgesteld. Hierdoor kan een paarverblijfplaats van deze soort binnen het plangebied worden uitgesloten.

Wel is een baltsend mannetje boven de aangrenzende bedrijfswoningen waargenomen. de baltsvlucht is echter niet binnen het Productiebedrijf vastgesteld en zal vermoedelijk overeenkomen met het vastgestelde zomerverblijf in de bedrijfswoning.

Van de overige soorten is geen baltsgedrag vastgesteld.

3.1.3 MASSAZWERM

Tijdens enkele gerichte onderzoeksmomenten is gezocht naar indicaties van middernachtzwerm-activiteit. Dit specifiek sociale gedrag in de periode na de kraamtijd en voor de winterslaap, duidt op de aanwezigheid van een massawinterverblijf. Dit gedrag is echter niet binnen het plangebied vastgesteld. Een massawinterverblijf kan daarom worden uitgesloten.

Figuur 2: frame uit opname met nachtcamera. De cirkel geeft de inkruipende gewone dwergvleermuis weer, onder de daktrim.

Figuur 3: Invlieglocatie van gewone dwergvleermuis onder de daktrim.

3.2 STEENUILEN

Binnen de deelgebieden zoals weergegeven in figuur 1, zijn geen sporen van steenuilen gevonden. Doordat binnen de Productielocatie wel enkele sporen zijn aangetroffen tijdens het voorgaande quickscan onderzoek, is met behulp van geluidsnabootsing specifiek gezocht naar territoriale steenuilen. Aanvullend is tijdens alle vleermuisonderzoekmomenten gezocht naar deze soort.

Tijdens de specifieke steenuilonderzoeksmomenten is slechts 1 maal een kort roepende steenuil in de tuin van een aangrenzende bedrijfswoning waargenomen. Wel is meermalen een roepende steenuil gehoord afkomstig vanaf een boerderij ten zuiden van het plangebied.

Tijdens het veldbezoek op 13 juni is wederom een steenuil bij de bedrijfswoning waargenomen. Het is mogelijk dat de waarnemingen bij de bedrijfswoning betrekking hebben op een individu afkomstig vanaf de zuidelijk gelegen boerderij, al is een apart territorium niet uitgesloten. Gezien het zeer lage aantal waarnemingen en het nauwelijks territoriale gedrag in de baltstijd, is het echter niet aannemelijk dat een steenuil in 2022 een broedterritorium had dicht bij het plangebied.

3.3 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN EN BUIZERD

3.3.1 EEKHOORN EN BUIZERD

Het plangebied vormt geschikt leefgebied voor eekhoorn en buizerd. Hierdoor is in de te kappen houtopstand gericht gezocht naar boomnesten van deze soorten. Tijdens deze bezoeken waren de bomen niet of nauwelijks in blad waardoor de kronen goed overzichtelijk waren. Er zijn geen boomnesten van deze soorten vastgesteld.

Tijdens overige onderzoeken zijn eveneens geen eekhoorns waargenomen. Desondanks kunnen in de omringende bossen en houtopstanden eekhoorns aanwezig zijn waardoor deze binnen het PB foeragerend zijn aan te treffen. Het plangebied blijft echter geheel functioneren als foerageergebied.

Van buizerd zijn tijdens de overige bezoeken wel enkele foeragerende individuen in de omgeving waargenomen. Een broedlocatie was in 2022 niet in het bosgebied aanwezig.

3.3.2 KLEINE MARTERACHTIGEN

Binnen het plangebied is gericht gezocht naar sporen en activiteit van marterachtigen, in het bijzonder wezel, hermelijn en bunzing. Ook tijdens de inventarisaties naar vleermuizen is aandacht besteed aan deze soorten.

Dit onderzoek was met name gericht op de ontwikkelingen binnen de houtopstand. Doordat hier vermoedelijk een deel gerooid zal worden, is hier aantasting van mogelijke verblijfplaatsen niet uit te sluiten. De cameravallen en struikrovers[®] zijn daardoor in en langs de randen van dit bosperceel geplaatst – zie bijlage 2.

Ondanks dat gedurende het seizoen verschillende camera's zijn verdwenen, zijn uiteindelijk van 2 camera's en 2 struikrovers[®] enkele maanden opnamen vastgelegd. Hierdoor zijn conform de voorgeschreven onderzoeksinspanning voldoende betrouwbare waarnemingen verkregen.

In en rondom het te kappen bosgedeelte zijn de volgende soorten op de camera's vastgelegd in de periode juni 2022 - januari 2023 - zie ook onderstaande foto's

Zoogdieren

- Bosmuis
- Das
- Huisspitsmuis
- Ree
- Steenmarter
- Vos

Vogels

- Fazant
- Gaai
- Grote bonte specht
- Heggenmus
- Koolmees
- Koperwiek
- Merel
- Pimpelmees
- Roodborst
- Zanglijster

Er is aanvullend gericht gezocht naar sporen (burcht, prooiresten, prenten en dergelijke) die kunnen duiden op aanwezigheid van marterachtigen. Deze zijn niet gevonden. Ook tijdens overige onderzoeksmomenten zijn geen waarnemingen van kleine marterachtigen verricht.

Van das is een bucht op het productiebedrijf bekend. Ook van steenmarter is bekend dat in het filtergebouw een verblijfplaats aanwezig is. Beide verblijfplaatsen blijven behouden.

Met name door het ontbreken van waarnemingen van kleine marterachtigen op de camera's en het ontbreken van burchten, kan redelijkerwijs worden gesteld dat binnen de (mogelijk) te kappen zone geen verblijfplaatsen van (kleine) marterachtigen aanwezig zijn.

Figuur 4: Nachtopname van steenmarter met cameraval.

Figuur 5: Nachtopname van vos met cameraval.

Figuur 6: Dagopname van ree met cameraval.

Figuur 7: Nachtopname van struikrover® met huisspitsmuis.

Figuur 8: Dagopname van struikrover® met heggenmus.

4. TOETSING SOORTENBESCHERMING–WET NATUURBESCHERMING

4.1 ALGEMEEN

Sinds 1 januari 2017 is de Wet Natuurbescherming van kracht. De soortenbescherming zoals in deze wetgeving is opgenomen, is de opvolger van de Flora- en faunawet uit 2002. In deze wetgeving is de bescherming van soorten opgenomen in drie artikelen:

- Artikel 3.1
- Artikel 3.5
- Artikel 3.10

Artikel 3.1 beschrijft de vogelsoorten zoals opgenomen in de Europese Vogelrichtlijn. Deze lijst omvat alle inheemse vogelsoorten. Verstoring of opzettelijke verontrusting van broedende vogels is niet toegestaan. Daarnaast zijn er enkele soorten die jaarrond gebruik maken van dezelfde broedlocaties of die afhankelijk zijn van specifieke locaties; deze locaties zijn jaarrond beschermd. Voor vogels is slechts ontheffing mogelijk voor belangen die betrekking hebben op bescherming van flora en fauna, veiligheid voor het vliegverkeer of volksgezondheid.

Soorten die vermeld staan in artikel 3.5 betreffen soorten die zijn opgenomen in bijlage VI van de Europese Habitatrichtlijn, bijlage II van het Verdrag van Bern en bijlage I en het Verdrag van Bonn. Afhankelijk van de ingreep en het effect op beschermde soorten, kunnen nadere onderzoeken met toetsing aan de wetgeving noodzakelijk zijn. Bij eventuele negatieve effecten kan een ontheffing noodzakelijk zijn. De mogelijkheid voor ontheffing wordt getoetst aan de belangen zoals opgenomen in de Europese richtlijnen. Onder dit Artikel vallen bijvoorbeeld alle soorten vleermuizen die door de vermelding op bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn, Europese bescherming genieten. Soorten als bedoeld onder dit artikel worden in deze rapportage aangeduid als strikt beschermde soorten.

Soorten die vermeld staan in artikel 3.10 zijn soorten van nationaal belang. Voor deze soorten geldt een iets milder beschermingsregime. Daarnaast zijn per provincie enkele soorten op de vrijstellingslijst geplaatst voor belangen als ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer. Afhankelijk van de aard van de werkzaamheden of doelstelling, kunnen soorten binnen dit artikel zijn vrijgesteld van ontheffing of is nader onderzoek en ontheffing noodzakelijk.

Zie voor een uitgebreidere toelichting bijlage 2.

4.2 EFFECTEN EN TOETSING WET NATUURBESCHERMING

In het kader van de Wet Natuurbescherming is getoetst aan verschillende artikelen. Met name de onderstaande artikelen zijn hierbij van toepassing.

- Artikel 3.1 lid 2 van de Wet Natuurbescherming, verbiedt onder andere het vernietigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels zoals opgenomen in de Europese Vogelrichtlijn.
- Artikel 3.5 lid 4 van de Wet Natuurbescherming, verbiedt onder andere het vernietigen van vaste rust- en/of verblijfplaatsen van soorten van de Europese Habitatrichtlijn. Lid 2

van dit artikel verbiedt het opzettelijk verstoren van soorten van de Europese Habitatrichtlijn.

 Artikel 3.10 lid 1b van de Wet Natuurbescherming, verbiedt onder andere het vernietigen van vaste rust- en/of verblijfplaatsen van nationaal beschermde soorten.

Gezien de bovenstaande gebodsbepalingen, de voorgenomen werkzaamheden en de middels het quickscan natuuronderzoek ingeschatte mogelijkheden voor beschermde soorten, was het uitgevoerde onderzoek vooral gericht op het in kaart brengen van mogelijk aanwezige vaste verblijfplaatsen van vleermuizen, grondgebonden zoogdieren en vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels - categorie 1-4.

4.2.1 VLEERMUIZEN

In het te slopen productiebedrijf is 1 verblijfplaats aangetroffen:

 Gewone dwergvleermuis - 1 zomerverblijf

Het zomerverblijf is aanwezig in het productiebedrijf met een invliegopening onder een daktrim met mogelijke toegang tot de spouw.

Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn jaarrond beschermd waardoor het verwijderen of aantasten niet zonder ontheffing van de Wet Natuurbescherming is toegestaan.

Bij mogelijke aantasting van een verblijfplaats is het eveneens noodzakelijk om gerichte maatregelen te treffen om vermindering in het aanbod aan verblijfplaatsen te voorkomen en de aanwezige populatie vleermuizen te behouden. Dit geldt zowel tijdens de werkzaamheden als in de nieuwe situatie. Hierdoor is het van belang de juiste mitigerende en compenserende maatregelen te treffen.

De voorgenomen sloop van het gebouw zal resulteren in het verwijderen van de verblijfplaats en mogelijke schade aan individuen en de populatie. Hierdoor is een ontheffing en het treffen van mitigerende maatregelen noodzakelijk. Voor het aanvragen van een ontheffing dient eveneens een projectplan/ecologisch werkprotocol te worden opgesteld. Hierin worden de compenserende en mitigerende maatregelen beschreven.

Voor compenserende en mitigerende maatregelen moet worden gedacht aan het aanbrengen van tijdelijke en permanente nieuwe verblijfplaatsen in de directe omgeving of mogelijk in het nieuw te bouwen productiebedrijf.

Voor de overige vleermuissoorten is het plangebied weinig van belang en kan het gebied niet als essentieel worden aangemerkt. Hierdoor zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk.

Wel is het van belang met het aanbrengen en gebruik van verlichting rekening te houden met vleermuizen en overige nachttactieve dieren. Dit geldt zowel voor het gebruik van bouwverlichting als het toepassen van verlichting in de nieuwe situatie. Streef naar zo min mogelijk verlichting, bij voorkeur met bewegingssensoren en amberkleurig.

4.2.2 STEENUIL

Binnen de te ontwikkelen gebiedsdelen is geen vaste verblijfplaats van deze soort aanwezig. Door de voorgenomen ingrepen zal daardoor geen verblijfplaats verdwijnen. In de nieuwe situatie zal het gehele gebied beschikbaar en functioneel blijven als mogelijk foerageergebied. Hoewel de nieuwe inrichting nog niet exact bekend is, kan worden aangenomen dat door de nieuwbouw in het agrarische perceel, de sloop van het huidige productiebedrijf en het mogelijk kappen van stroken van de houtopstand, geen sprake zal zijn van afname van potentieel leefgebied. Hierdoor is geen nadere afweging ten aanzien van deze soort noodzakelijk.

4.2.2 GRONDGEBONEN ZOOGDIEREN EN BUIZERD

Doordat een horst van buizerd of boomnest van eekhoorn niet aanwezig is, is geen nadere afweging ten aanzien van deze soorten noodzakelijk.

Binnen de houtopstand zijn verschillende diersoorten vastgesteld. Er zijn hier echter geen vaste rust- en verblijfplaatsen gevonden van de onderzochte soorten.

Hoewel verblijfplaatsen van kleine marterachtigen in de regel moeilijk zijn vast te stellen, is het aannemelijk dat door het ontbreken van waarnemingen op de verschillende cameravallen en het ontbreken van sporen, de soorten niet binnen het bosgebied aanwezig zijn. Doordat eveneens overige vaste verblijfplaatsen van grondgebonden zoogdieren ontbreken, is geen nadere afweging ten aanzien van deze soorten noodzakelijk. Hierdoor kan de strook van het populierenbos worden gekapt zonder ontheffing van de Wet natuurbescherming - soortenbescherming.

5. CONCLUSIE

Dit addendum is geschreven als aanvulling op een quickscanonderzoek zoals in de inleiding is aangegeven. Tijdens het aanvullende onderzoek is onderzoek verricht naar de functie van het plangebied voor vleermuizen, grondgebonden zoogdieren, buizerd en steenuil.

Vleermuizen

In te slopen productiebedrijf is een zomerverblijf van gewone dwergvleermuis vastgesteld. Door de geplande werkzaamheden is sprake van het verwijderen van deze verblijfplaats en is zonder gerichte maatregelen mogelijk sprake van schade aan individuen en de populatie.

Voor het slopen van het gebouw is daardoor een ontheffing en het treffen van mitigerende maatregelen noodzakelijk voorafgaande aan en tijdens de werkzaamheden. De te treffen mitigerende maatregelen dienen in de ecologisch werkprotocol te worden uitgewerkt.

Steenuilen

Binnen het te ontwikkelen deel van de productielocatie en in het te slopen productiebedrijf, is geen vaste rust- of verblijfplaats of essentieel foerageergebied van steenuil aanwezig. Hierdoor zijn geen specifieke maatregelen ten aanzien van deze soort noodzakelijk.

Grondgebonden zoogdieren en buizerd

Van deze soorten zijn geen vaste verblijfplaatsen binnen de te ontwikkelen gebiedsdelen aanwezig. Hierdoor zijn geen ontheffing of nadere maatregelen noodzakelijk.

Volledigheid onderzoek

Op de planlocatie is een quickscan natuuronderzoek en een aanvullend soortgericht onderzoek uitgevoerd. Samen geven deze onderzoeken een goed en volledig beeld van de aanwezigheid van (strikt) beschermde soorten. Aan de hand van de bevindingen van de onderzoeken, de samenstelling van de aangetroffen soorten en de onderzoeksinspanningen, kan worden gesteld dat er geen beschermde soorten met een essentiële binding met de planlocatie zijn gemist. Hierdoor kan het natuuronderzoek ten aanzien van vleermuizen, steenuilen en grondgebonden zoogdieren als volledig worden beschouwd.

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Literatuur

Bekker J.P, P. Twisk & A. Diepenbeek (2010). Veldgids Europese zoogdieren. KNNV-uitgeverij.

Dienst Regelingen (2009). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.

E.J. Weeda et al. (2003). Nederlandse Ecologische Flora – Wilde planten en hun relaties. KNNV-uitgeverij.

H. Limpens et al. (1997). Atlas van de Nederlandse Vleermuizen – Onderzoek naar verspreiding en ecologie; KNNV-uitgeverij.

Sparrius, L.B., Odé, B. & Beringen, R. (2013) Basisrapport voor de Rode Lijst Vaatplanten 2012. FLORON-rapport 57. FLORON, Nijmegen.

Internetbronnen

NDFF, nationale databank flora en fauna (www.ndff.nl)

Ministerie van EZ (<http://mineleni.nederlandsesoorten.nl>)

Waarneming.nl, website met soortenwaarnemingen in Nederland (www.waarneming.nl)

Ministerie van EZ (2014). Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis - Pipistrellus Pipistrellus. Geraadpleegd van [Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis \(rvo.nl\)](http://Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis (rvo.nl))

Ministerie van EZ (2017). Kennisdocument Steenuil – Athene noctua. Geraadpleegd van kennisdocument steenuil (BIJ12.nl)

Ministerie EZ - Regeling - Wet natuurbescherming - BWBR0037552. (2021, 1 juli). Geraadpleegd van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2020-01-01#Hoofdstuk1>

BIJLAGEN

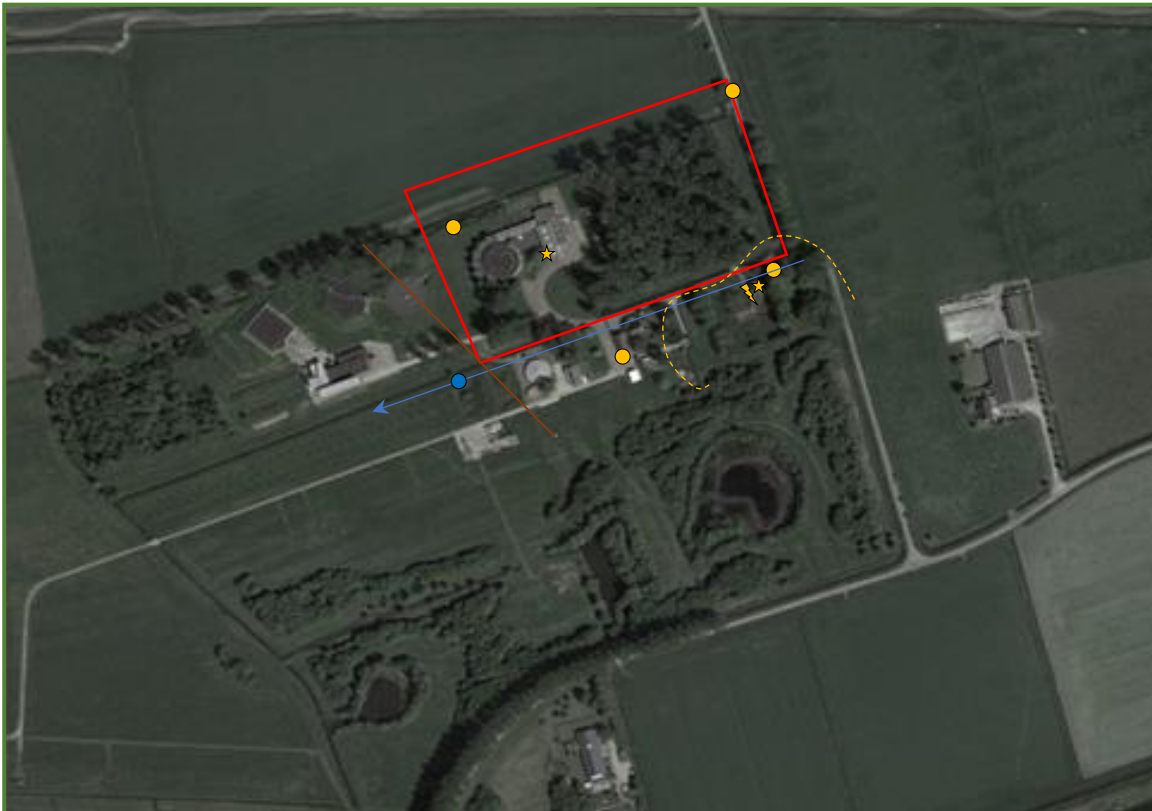
Bijlage 1: Verspreidingskaart vleermuizen

Bijlage 2: Verspreidingskaart overige soorten

Bijlage 3: Toelichting Wet Natuurbescherming - soortenbescherming

BIJLAGE 1 - VERSPREIDINGSKAART VLEERMUIZEN

Verspreidingskaart waargenomen vleermuizen. Het rode kader betreft de strikte plangrenzen.

Legenda:

- gewone dwergvleermuis
- laatvlieger
- rosse vleermuis

Stippen	- losse waarnemingen (indicatief: de stippen geven een indruk van de dichtheid en verspreiding (samenvatting van alle bezoeken)
Bliksemschicht	- werfroepend mannetje (balts) – paarverblijf
Ster	- zomerverblijf
Stippellijn	- baltsvlucht

BIJLAGE 2 - VERSPREIDINGSKAART OVERIGE SOORTEN

Verspreidingskaart roepende steenuil en locaties cameravallen. Het rode kader betreft de strikte plangrenzen.

Legenda:

- Waarnemingslocaties steenuil
- Locaties cameravallen en struikrover®

BIJLAGE 3 - TOELICHTING WET NATUURBESCHERMING – SOORTENBESCHERMING

Sinds 1 januari 2017 is de Wet Natuurbescherming van kracht. Deze wet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn en vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet.

Hoofdstuk 3 van de Wet Natuurbescherming regelt de bescherming van flora en fauna op soortniveau. Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn in principe verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het “nee, tenzij”-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen.

De wet erkent de *intrinsieke waarde* van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen waarin van iedereen wordt geacht voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving. Dit is vastgelegd in *Artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming*.

Naast de aandacht voor beschermde soorten geldt voor alle in het wild levende dieren en planten een zorgplicht. Deze is vastgelegd in Artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming:

Artikel 1.11

1. Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden geveegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Voor de in deze rapportage gemaakte toetsing zijn met name de onderstaande artikelen met verbodsbepalingen van toepassing:

- Artikel 3.1
- Artikel 3.5 en 3.8 lid 5
- Artikel 3.10

§ 3.1 - Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

§ 3.2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.8 – lid 5

Lid 5: Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

- a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b. zij is nodig:
 - i. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - ii. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - iii. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - iv. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
 - v. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;
- c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

§ 3.3. Beschermingsregime andere soorten – nationaal

Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of

- c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8 (ontheffingen voor soorten genoemd in Artikelen 3.5 *Red.*), met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - i. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daaropvolgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - ii. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
 - iii. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - iv. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - v. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - vi. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - vii. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied,
 - viii. in het algemeen belang, of
 - ix. bestendig gebruik
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Ontheffing en Vrijstellingsregeling

Wanneer beschermde soorten, zoals bedoeld onder Artikel 3.1, 3.5 en 3.10, voorkomen in een gebied dienen er maatregelen getroffen te worden om behoud van de lokale populatie, bescherming van individuen en de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen te garanderen. Hiervoor dienen mitigerende en mogelijk compenserende maatregelen getroffen te worden. Om zeker te zijn of de maatregelen voldoende zijn, dienen ze vooraf beoordeeld te worden door het bevoegd gezag. Met dit besluit kan aangetoond worden dat de initiatiefnemer zich houdt aan de bepalingen in de Wet Natuurbescherming. Het besluit heeft de initiatiefnemer bijvoorbeeld nodig als iemand bezwaar maakt tegen het project of vraagt om handhaving van de Wet Natuurbescherming.

Indien vaste verblijfplaatsen worden beschadigd of weggehaald of behoud van de lokale populatie dan wel bescherming van de aanwezige individuen niet voldoende kan worden gegarandeerd, dienen compenserende maatregelen te worden uitgevoerd én dient een ontheffing te worden aangevraagd bij het bevoegd gezag. In de meeste gevallen zal dit de betreffende provincie zijn. Voor deze soorten geldt echter dat alleen ontheffing wordt verleend op grond van een wettelijk belang genoemd in de betreffende Artikelen.

Elke provincie heeft een soortenlijst gepubliceerd waarin soorten, zoals bedoeld in Artikel 3.10, in die betreffende provincie zijn vrijgesteld voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden en bestendig beheer en onderhoud.

Vogels

Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Wet Natuurbescherming beschermd. Tijdens werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels. De Wet Natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van artikel 3.1. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze groep is opgedeeld in enkele categorieën waarop de verbodsbepalingen van artikel 3.1 lid 2 jaarrond van kracht zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Het betreft de vogelsoorten:

 Boomvalk	(<i>Falco subbuteo</i>)
 Buizerd	(<i>Buteo buteo</i>)
 Gierzwaluw	(<i>Apus apus</i>)
 Grote gele kwikstaart	(<i>Motacilla cinerea</i>)
 Havik	(<i>Accipiter gentilis</i>)
 Huismus	(<i>Passer domesticus</i>)
 Kerkuil	(<i>Tyto alba</i>)
 Oehoe	(<i>Bubo bubo</i>)
 Ooievaar	(<i>Ciconia ciconia</i>)
 Ransuil	(<i>Asio otus</i>)
 Roek	(<i>Corvus frugilegus</i>)
 Slechtvalk	(<i>Falco peregrinus</i>)
 Sperwer	(<i>Accipiter nisus</i>)
 Steenuil	(<i>Athene noctua</i>)
 Wespindief	(<i>Pernis apivorus</i>)
 Zwarte wouw	(<i>Milvus migrans</i>).

Er zijn ook vogelnesten die worden aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet strikt beschermd.

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Wanneer een jaarrond beschermd nest wordt aangetroffen, dan dient altijd een omgevingscheck uitgevoerd te worden. Een deskundige dient te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden. Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

Gedragcode

Voor regulier voorkomende werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkeling kan een vrijstelling van de verbodsbepalingen mogelijk zijn als u handelt conform een goedgekeurde gedragscode. Het kan gaan om handelingen in het kader van bestendig beheer of onderhoud, bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkeling of inrichting. Zo is het onder de Wet Natuurbescherming mogelijk om via een gedragscode Europees beschermde vogel- en andere dier- en plantensoorten vrij te stellen bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, mits er sprake is van een bij respectievelijk Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn genoemd belang. In een gedragscode is beschreven hoe zorgvuldig gewerkt wordt opdat schade aan beschermde dieren en planten wordt voorkomen of tot een minimum beperkt. Voorwaarde is wel dat gewerkt dient te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Hierbij is het van belang dat de gedragscode op de juiste wijze is geïmplementeerd in de organisatie of in het totaalplan van de werkzaamheden.

Voor meer informatie over de toepassing van de Wet Natuurbescherming: zie de brochure van het ministerie van Economische Zaken: “Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen” – 3 december 2016.